

Underhållsinstruktion för färgbelagd stålplåt

Januari
2025

VI ÄLSKAR REGN

Plåtens livslängd

Då det gäller plåtprodukter brukar man använda två olika mått på livslängd: den estetiska och den tekniska. Estetisk livslängd är ett mått på tiden fram till dess att färgskiktet förändrats så mycket att utseendet inte längre klarar de krav man ställer. Teknisk livslängd är tiden fram till dess att plåten inte längre kan skydda byggnadens bärande eller bakomliggande konstruktioner. Den tekniska livslängden är normalt avsevärt längre än den estetiska. Det finns skillnader mellan olika beläggningssystem och mellan olika kulörer inom samma system.

Livslängdens påverkan av miljö

Miljön kring en byggnad betyder mycket för hur färgen på plåten åldras. En förorenad miljö i form av starkt trafikerade vägar, industriutsläpp eller liknande påverkar plåtens skyddande färg- och zinkskikt. Även solens strålar och närhet till salt hav, påverkar och påskyndar åldrandet av plåtens färg. Belastningen på plåten är störst där smuts och orenheter inte sköljs bort fullständigt med regnvattnet. De värst utsatta ställena är skador och repor där orenheterna kommer i kontakt med zinkskiktet under färgbeläggningen eller rentav med själva stålkärnan. Smuts och orenheter belastar färgskiktet och förkortar dess livslängd, och därför är regelbunden rengöring av tak- och väggytor en viktig del av färgbeläggningens underhåll.

Faktorer som påverkar livslängden

Plåtens livslängd bestäms till stor del av att man anpassar produktval och konstruktioner efter användningsområde och rådande miljö samt att man underhåller den på rätt sätt. Här är tips på några faktorer som bör beaktas:

- Välj rätt beläggningssystem för aktuell miljö.
- Välj material på fästdon och installationer så att galvanisk korrosion ej blir möjlig.
- Konstruera så att kvarstående vatten undviks.
- Gör ett noggrant montage och förhindra repor på plåten.
- Besikta plåten regelbundet och bättringsmåla skador i ytskiktet direkt.
- Spola av plåt som inte sköljs av regnvatten.
- Rengör hängrännor regelbundet.

Restaurering av färgbeläggning

Restaurering av färgbeläggningen kan vara åtgärder för att:

- Rengöra ytskiktet
- Bättringsmåla mindre skador
- Behandla korrosionsskador
- Genomföra ommålning av hela ytan

Rengöring

Ofta räcker regnet till för att hålla plåten ren. De avlagringar av smuts som regnet inte klarar att skölja bort kan man tvätta bort med en mjuk borste och vatten. Var extra noggrann med ytor som finns i så kallad regnskugga, det vill säga där regnet inte kommer åt att skölja av plåten. I områden med förorenad luft kan det behövas en tvättmedelslösning för att få plåten ren. Man kan till exempel använda vanligt diskmedel eller industritvättmedel. Dosera enligt tillverkarens rekommendationer och skölj noggrant efteråt.

Några tvättråd

- Starkare lösningar än de rekommenderade kan skada färgen.
- Skölj ordentligt, så alla tvättmedelsrester försvinner.
- Undvik organiska lösningsmedel och slipande tvättmedel.
- Applicera rengöringsmedlet. Skölj uppifrån och ned.
- Arbeta varsamt.

Underhåll

Årlig besiktning

För att ett effektivt underhåll ska kunna bedrivas krävs en årlig besiktning av byggnadens plåtytor. Vid denna årliga besiktning bör följande kontrolleras och nödvändiga åtgärder vidtas:

Kontrollera	Åtgärda
Färgens tillstånd, tecken på kritning, kulörförändring eller sprickbildning i ytan, i synnerhet där regnet inte kan skölja ren plåten eller kvarstående vatten förekommer.	Värdera tillståndet och bedöm om tvättning, rengöring, behandling av kantkorrosion, bättringsmålning eller ommålning är nödvändig.
Skräp i hängrännor, rännalar och andra vattengångar, då en fuktig yta luckrar upp färgskiktet. Igensatta vattengångar ökar risken för korrosion och därmed vattenläckage in i byggnaden.	Rensa rännor och vattengångar från skräp som binder fukt och korrosiva ämnen.
Skräp och smutsansamlingar på plåten. Ökar risken för korrosion, eftersom underliggande yta ständigt är fuktig.	Ta bort skräp och smuts så plåtens yta kan torka upp.
Skador i färgskiktet eller metallskiktet det ökar risken för korrosion. Kontroll om skador finns i färgskiktet bör ske även då byggnaden är ny.	Överväg bättring, ommålning eller byte av plåt beroende på omfattning och typ av skada.
Lösa fästdon, nitsplintar, borrarspån eller andra metallföremål som ligger direkt på taket och kan orsaka rostbildning.	Ta bort spån och/eller metallföremål.
Felaktiga eller felaktigt fastsatta fästdon. Dessa kan orsaka både läckage och rostbildning.	Byt felaktiga fästdon. Om gängen är sönderdragen – byt till en grövre dimension.
Kantkorrosion, klippkanter vid överlappande plåtar och plåtändar. Korrosionen kan sprida sig om den inte behandlas i tid.	Gör den skadade kanten helt ren och måla enligt avsnittet Bättringsmålning.

Snöskottning

Vissa tak måste skottas för att undvika att snö rasar av taket och skadar personer eller egendom eller att tak, takkonstruktion eller dess taksäkerhetsutrustning kan skadas på grund av överbelastning.

Vid risk för överbelastning av hängrännor, vilket kan ske vid omväxlande väderlek och isbildning omkring takfoten, ska dessa avlastas genom snöskottning.

Mjuka verktyg och lämna ett snöskikt

När taket är täckt med plåt är det viktigt att snöskottningen sker på rätt sätt dels från arbetsmiljösynpunkt och dels med tanke på risken för att takmaterialet kan skadas.

Använd inga hårda verktyg som yxa, järnslägga eller stålskyffel, använd istället plastskyffel och plastslägga som inte ger åverkan och läckage på takmaterialet.

Skotta inte bort mer snö/is än att ca 100 mm ligger kvar på taket.

Det kan vara svårt att helt komma ifrån att det blir repor vid snöskottning. Vid kommande underhåll är

det därför viktigt att bättringsmål eventuella skador i ytbeläggningen.

Bättringsmålning

Behandling av kantkorrosion

I normala miljöer uppstår vanligtvis inte kantkorrosion. I aggressiva miljöer kan kantkorrosion uppstå och bör då åtgärdas om man vill behålla plåten intakt och förlänga livslängden. I svåra miljöer kan det vara lämpligt att redan vid plåtmontaget skyddsmåla exponerade klippkanter. Åtgärder enligt punkterna 1-5 nedan bör vidtas vid skada.

1. Slipa eller skrapa loss all lös färg eller korrosionsrester. Matta ned ett smalt område av intilliggande originalfärg.
2. Om kanten har rödrost, slipa eller blästra bort all rödrost till ren plåtyta.
3. Rengör med alkaliskt avfettningsmedel, t.ex. 5% kaustiksoda med tillsats av något diskmedel. Skölj ytan noga med vatten och låt den torka.
4. Måla med zinkrik grundfärg på den rengjorda ytan.
5. Måla med toppfärg, även in på den nedmattade ytan.

Vid kantkorrosion, se speciellt till att färgen omsluter klippkanten (färgen bör i tvärsnitt likna formen hos svavlet på en tändsticka).

Kantkorrosion vid överlappsskarvad plåt kan vara svårare att behandla på ovanstående sätt genom att undersidan inte är åtkomlig för rengöring. En lösning på detta är att försegla skarven, dvs renslipning utförs enligt ovan och sedan appliceras en fogmassa över skarven.

Behandling av repor

Korrosion kan också uppstå intill repor i färgskiktet eller metallbeläggningen som uppstått tex vid skottning av snö, installation av antenner eller vid byggnation. Om färgskiktet har repeskador av mindre omfattning, kan de repareras genom bättringsmålning. En sådan åtgärd innebär att man med en smal pensel målar enbart på det ställe som har repats. Lufttorkandefärg används. Eftersom man kan förvänta sig att denna färg med tiden förändras annorlunda än den fabrikslackerade färgen, är det viktigt att färgen påförs endast där den behövs.

Ommålning

Kulörförändringar, flagning, korrosion eller att man helt enkelt vill byta kulör är exempel på orsaker till att man vill måla om en plåtyta.

Ommålning av utvändigt plåt ska alltid utföras fackmannamässigt med beprövade färgsystem. Leverantörer av ommålningssystem på marknaden har instruktioner för hur ommålning ska ske med

respektive system. Om arbetet utförs av en erfaren målningsentreprenör besitter den de nödvändiga kunskaperna för att göra hela arbetet från besiktning till färdig målning. Innan beslut fattas för ommålning måste det kontrolleras att det inte finns lokala skador samt att ytbelägningens vidhäftning är bra. Om betydande lokala skador hittas eller beläggningen har bleknat ojämnt, är det bäst att konsultera en expert för att upprätta och planera ett system för ommålningen.

Målningsarbetet

Plåtytor som ska bättras eller målas om ska vara torra och rena från smuts och fett. Avlägsna lös färg och andra partiklar med skrapa och stålborste. Ytor med rödrost stålborstas noga eller blästras. Rengör med alkaliskt avfettningsmedel, till exempel femprocentig kaustiksoda med tillsats av något diskmedel. Använd gärna högtryckstvätt. Skölj med rent vatten och låt plåten torka. Innan ommålningen startar ska vidhäftningen hos den gamla färgen kontrolleras genom vidhäftningsprov. Principen för detta prov är att man låter kanten på ett mynt eller en nyckel tryckas mot färgskiktet likt ett stämjärn. Bildas spår i färgen finns vidhäftning. Sprätter färgflagor har vidhäftningen gått förlorad, och färgskiktet måste tas bort innan ommålning. OBS! För att minska risken att man får en avvikande kulör måste färgen blandas noga. Måla inte i direkt solljus och inte i temperaturer under fem grader. Helst bör temperaturen vara minst 15 grader. Relativa luftfuktigheten bör vara högst 65%.

Välj färgsystem beroende på underlag och skada:

- Om zinkskiktet är borta måste plåten grundmålas med en zinkrik primer.
- När färgen är borta, men zinkskiktet är oskadat, grundmålas plåten med en wash primer.
- Om den gamla färgen är intakt, och vidhäftning finns mellan zinkskikt och färgskikt, kan den målas över efter normal rengöring.

Använd pensel, rulle eller spruta för arbetet. Välj en smal och mjuk pensel vid bättring av små ytor.

VI ÄLSKAR REGN

Wijo AB

Box 26
893 21 Bjästa

Tel: 0660-26 65 80
E-post: contact@wijo.se

Webb: wijo.se